

« templum vadens, filiae domum custodire præcipiebat, quæ monitorum S. Germani Episcopi memor, et semel datae Deo fidei respondit matri, « se salva conscientia sue integritate domi manere « et a sacro abesse non posse, proinde malle magna trem, quam Deum offendere : mater irata collum filiae impegit, pro quo punita a Deo bienni cœcitate fuit, donec agnita culpa a S. Virgine visum recuperavit. »

DISCURSUS XIV.

TÆDUM ET NAUSEA ILLORUM, QUI MISSAS AUSCULTARE FASTIDIUNT, REPREHENDITUR, SIMULQUE DECLARATUR, QUOD LICET MISSA A MALO SACERDOTE CELEBRETUR, EJUS TAMEN VALOR INTEGER PERMANEAT.

IDEA SERMONIS. — 1. Hebrei nauseaverunt esum manus multi Christiani panem Eucharisticum, cuius illud figura fuit. — 2. Cum SS. Missas sacrificium sit quotidianum, illud audire negligimus. Pulchra similitudine perstringitur talis negligentia. — 3. Multi conqueruntur de prolixitate Missarum, quæ tamen olim fuerunt multo prolixiores. — 4. Aliqui fastidunt audire sacram quod legitur a sacerdote criminoso et scandaloso. — 5. Durante sacrificio Missæ Deus sacerdotem immundum purificat, qui Missa absoluta, easdem contrahit sordes. — 6. Aliud simile exemplum. Malus sacerdos nihil officit valori Missæ sacrificii. — 7. Miserabilis visio S. Theresia circa pravum Sacerdotem, Missam celebrantem.

Nauseat anima nostra super cibo isto levissimo.
Num., xxi, 5.

1. — In dubium revocari nequit, quin ut ex ipsiusmet Salvatoris testimonio Joan., vi, colligitur, superni illius manna suavitatem Eucharistiae sacramentum præfigurarit; quemadmodum vero Hebraeorum populus olim cibum illum cœlitus præparatum fastidiens, dicebat: *Nauseat anima nostra super cibo isto levissimo*, eodem modo, ut per experientiam videmus, multi Christianorum hunc Angelorum panem aversantur, non solum sub ratione communionis sacramenti, verum etiam ut sacrificium est et ideo cum tædio semper illi assistunt. Porro S. Joannes Evangelista refert, quod quando Incarnata Sapientia ineffabile institutionis sacratissimi corporis sui, quod in Missa consecratur, mysterium prædictum, nonnulli ex Christi sequacibus inter se dixerint¹: *Durus est hic sermo, et quis potest eum audire?* Hisce plurimi hoc tempore inter Christianos simillimi videntur; quod enim sunt, quibus durum esse videtur, tempus Missam auscultando conterere, magnamque proinde illius etiam diebus festivis audiendæ nauseam et fastidium habent?

2. — Sacrificium hoc incruentum, ut ex verbis

¹ JOAN., VI, 61.

S. Pauli, quibus a sacerdote calix consecratur, coligitur, *mysterium fidei* appellatur: et merito quidem, siquidem non oculis corporeis, sed solum puro et sincero fidei oculo conspicitur; unde S. Thomas ait²: « Quod non capis, quod non vides « animosa firmat fides, etc.» Enim vero si sciremus quod Filius Dei in Ecclesiam quandam visibiliter descensurus esset, multis Angelorum chorus circumdatus, idque eo præcipue fine, ut allatis secum paradisi thesauris circumstantes locupletaret, quisnam ex nobis futurus esset adeo segnis et piger, qui, ut gloriosum illud spectaculum videre posset, velocissime non accurreret? quis non libenter non dies solum, et septimanas, sed annos et sœcula integra non expectaret, ut tali visione frui posset? Jam vero fides ipsa nos docet, quod Verbum incarnatum nostro intelligendi modo, a dextera Patris in terram veniat, ut hostiam consecratam subingrediatur, cœlique ærarium patefaciat, ad nos locupletandos; *quomodo non enim etiam cum illo omnia nobis donavit?* ut inquit Apostolus. Quod si in decursu totius anni in toto mundo Christiano unica duntaxat missa celebraretur, quis non libenter ingressurus esset iter quantumque longum, molestum et sumptuosum, ut illi interesse posset? Nunc vero quia tanta sacrificiorum missæ copia et multitudo, ut quovis momento illam auscultare possimus ideo illam nibili facimus, imo fastidimus, ut proinde dicere liceat, quod sanctus Augustinus de miraculosa panum multiplicatione, in solitudine facta, disserens, ait³: « Servavit sibi quædam, que faceret opportuno tempore, præter usitatum cursum ordinemque naturæ, ut non majora, sed insolita videndo stuparent, quibus quotidiana viluerunt.» Quod si ad eum modum, quo Hebreis olim prohibitum fuit, ne montem Sinai, in quo Deus Moysi loquebatur, ascenderent, nobis quoque interdicetur, ne missæ sacrificio assisteremus, quantum inde contrastandi essemus, utpote qui tam sublimi honore, bonoque adeo infinito destitueremur? Nunc vero quia ad illud sacrificium quotidie tam facilem habemus aditum, immensum hoc beneficium non solum non aestimamus, verum etiam fastidimus. Si princeps aliquis quolibet mane promptam daret audientiam, signaturamque gratiae institueret, ad subscribendum favorabilia rescripta et memorialia, hinc inde sibi præsentata; ad benevole audiendum alienas necessitates, illisque succurrentum; ad eximendum a vinculis captivos, tam illos qui de lictorum capitalium rei essent, quam qui civilibus essent debitibus onusti, quis non promptus accurreret, quis non libenter tempus illud audientiae expectaret, ut emolumentis tam eximiis gaudere posset? Nunc vero ex discursibus præcedentibus missam sacrificium propitiatorium et impetratorium esse, indeque

¹ ROM., VIII, 32. — ² S. AUG., tr. 34 in Joan.

DE INCRUENTO MISSÆ SACRIFICIO, DISC. XIV.

in nos immensa bona derivari audivimus, ut proinde merito nos mutuo hortari deberemus, dicendo⁴: Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Et tamen quot sunt hisce temporibus, qui, nisi precepto Ecclesiastico sub poena culpæ mortalis ad missam diebus festivis audiendam obligarentur, numquam ad illam auscultandam accederent?

3. — *Nauseat anima nostra, etc.* Quot sunt hisce diebus, qui de Missarum prolixitate, et longitudine nauseabundi conqueruntur? Et tamen S. Proclus, ut annales Ecclesiastici referunt⁵, Episcopus quondam Constantinopolitanus existens, *de traditione Missæ brevem* quemdam tractatum post se reliquit, in quo Missam olim longissimam fuisse, postea vero a S. Basilio abbreviatam, ac tandem a S. Joanne Chrysostomo ob pigritiam, et nauseam Christianorum, in Ecclesia potius lenocinantum, quam Missam auscultantium, compendiosiorem factam fuisse tradit. Idem Baronius refert, quod inter alios abusus a S. Augustino sublatos unus fuerit, quod videbilet multi e Missa recederent, priusquam eidem finis impositus fuisset; alter vero quod quo tempore Missa celebrabatur, circumstantes fabulis vacare consueverint, quem utrumque abusum, præcipue vero Missarum prolixitatem fastidientium, idem Augustinus graviter reprehendit. Cum aliquando insigni illi Dei servo Angelo de Paz annunciaret plurium querela, qui illum prolixam nimis Missam celebrare lamentabatur, is se excusavit, dicendo: Certus sum, quod Missa mea nunquam ad illud usque tempus se extendat, quod Christus Missæ sacrificii cruentum in monte Calvario celebratæ impediret, hæc enim quatuor horarum spatio duravit. Considerent, obsecro, hi, qui de Missæ prolixitate conqueruntur, damnum, quod sibi ipsis conciliant, quia si subditus prolixam Principis sui desiderat, et ambit audientiam; benignumque, et familiare illius colloquium, quantumvis diuturnum, ut hac ratione desideratos ab eo favores, et gratias implorare, aut ad beneficia aliis impetranda occasionem habere possit; quanto magis Christianus gaudere deberet, se opportunitatem fuisse nactum, ut in Missa longo tempore, præsentia corporali Filii Dei ibidem ad nos divina gratia sua cumulandos, bonorumque terrenorum prosperitate locupletandos realiter existentis, frui possit? D. Chrysostomus se intelligere non posse profitetur, quomodo Christianus comædiis profanis quantumcumque prolixis oculis, et aures avidas sine ullo fastidio præbere possit, et postea verbum Dei auscultare adeo fastidiat: « Hic vero, » inquit, « ubi loquitur Deus⁶, ne exiguum quidem patientiæ tempus expectat.» Quæ verba etiam illis, qui Missas impatienter audiunt, facile

¹ HEB., IV, 16. — ² ANN. 446, n. 28 BARON. — ³ ANN. 418, n. 36. — ⁴ CHRYS., I. I in Matt.

applicare possumus; in hac enim non solum Deus in propria persona loquitur, verum etiam ipsem est sacerdos, victimæ et sacrificium. En ipsamet D. Chrysostomi verba: « Centum et sexaginta horas habent in hebdomada, unam et solam horam sibi segregavit Deus, et hanc in opera œœcularia et ridicula et conventicula insumis? »

4. — *Nauseat anima nostra.* Sunt et alii, qui Missam quidem absolute non fastidunt, sed in quantum ab hoc vel illo criminoso et scandaloso sacerdote celebratur; qui tamen non majus habent nauseæ sue fundamentum, quem alii, siquidem ut in sententia gravissimorum auctorum dicturi sumus, valor sacrificii nec quicquam derperdit ex eo, quia manu sinistra oblatum fuit, id est, quia minister ejus malus et scandalosus existit. In cuius probationem deservit illa Concilii Tridentini decisio, qua dicitur⁷: « Et hæc quidem illa munda oblatio est, quæ nulla indignitate aut malitia offerentur inquinari potest. » S. Bonaventura similiter in hac materia ita resolvit⁸: « Dicendum, quod de Missa est loqui, quantum ad substantiale, quod est ibi et hoc est consecratio corporis et sanguinis Domini; et quantum ad hoc æqualitas est in omnibus, quia unum et idem ab omnibus sit; sunt etiam in Missa aliqua circumadjacentia, sicut orationes, petitiones, obsecrationes et devotiones modus et affectus; et quantum ad hoc, melius valet Missa boni sacerdotis, quia magis provocat ad devotionem. » Idem quoque Seraphicus Doctor alibi eamdem repetit doctrinam, sequenti adhibita consueta theologica distinctione, *operis* videlicet *operati et operis operantis*; dicit enim: « Omnes Missæ sunt æque bona quantum ad opus operatum; una tamen est melior altera quantum ab opus operans; unde melius est audire Missam boni sacerdotis, quam mali, sicut in mensa corporali eumdem cibum jucundius accipimus a mundo ministro, quam ab immundo. » Huc quoque spectant verba illa S. Ambrosii, in oratione quadam præparatoria ad Missam, quibus ita loquitur⁹: « Quoniam me peccatorem, inter te et eundem populum tuum, medium esse voluisti, licet in me aliquod boni operis testimonium non agnoscas, officium saltem dispensationis creditæ non recutes, nec per me indignum, eorum salutis pereat premium, pro quibus victimæ salutaris dignatus es esse redemptio. » Ad hanc quoque veritatem confirmandam curiosum quoddam subservit exemplum, quod in vitis Patrum hunc in modum refertur. Solitarius quemdam statim temporibus convenire solebat certæ cujusdam Basilicæ sacerdos, ut in Missa coram eo celebrata eundem communicearet. Hic vero solitarius tandem auditæ ab alio quodam sinistra de hoc sacerdote relatione, sinis-

⁵ Trid., sess. 22. — ⁶ S. BON., I. IV. — ⁷ S. AMBROS., or. præp. ad Miss.

trum quoq; et ipse de eo formavit judicium ; ac proinde cùm idem sacerdos pro sua consuetudine reverteretur ad dicendam Missam et Eucharistiam solitario ministrandam, bonus eremita jam de hoc sacerdote scandalizatus eum a se repulit, nec ostium celle aperire voluit ; quo viso sacerdos, recessit : « Et ecce vox facta est ad solitarium, » dicens : Tulerunt sibi homines judicium meum ; « et factus est velut in excessu mentis et videbat « quasi puteum aureum, et situam auream et « funem aureum et aquam bonam valde ; videbat « autem et quedam leprosum haurientem et refun- « dentem in vase et cupiebat hibere et non poterat, « quia Ieprosus esset ille qui hauriebat ; et iterum « vox ad eum dicens, cur non bibis ex aqua hac ? « quam causam habet, qui implet ? Implet enim « solummodo et effundit in vase. In se autem rever- « sus solitarius et considerans virtutem visionis, « vocavit presbyterum et fecit eum sicut et prius « sanctificare sibi oblationem. »

5. — B. Petrus Damianus aliud quoddam refert exemplum, ex quo manifeste colligitur, quod licet sacerdos in se ipso sit immundus, Deus tamen in actu ministerii illius illum exterius purifiet, quādiū durat sacrificium, hocque exemplum in civitate Beneventana in epistola ad Alexandrum II, scripta his verbis refert¹ : « Princeps ejusdem civitatis presbyterum habebat sanctæ conversationis virum et in divinis officiis, ac præcipue in solemnitate Missarum indesinenter assiduum, qui dum quotidie sacris mysteriis reverenter insisteret, Angelus Domini ex consuetudine veniebat et vidente principe, sacramentum Dominicum Corporis ex offerentis manibus assumebat. Sed o ruinalis vitæ hujus lubrica et incerta conditio ! nam qui angelicus fruebatur mundis obsequiis, in foedæ luxuriæ voraginem repente prolapsus est. Quid plura? per agendi sacri mysterii tempus advenit; presbyter consuetudine foris exigente compellitur, sed gravius conscientia remordente torquetur; ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præsumit. Ecce Angelus, ut assuelitus fuerat, venit et inspectante principe, spongiam infectam aqua super caput illius expressit, totumque ejus tergorum purgavit. Expletis autem mysteriis, eamdem spongiam rursus expressit, omnes sordes atque squalores, quos ex corpore illius ante contraxerat, membris ejus omnibus iterum superfudit. Hoc viso princeps admiratus obstupuit, presbyterumque semotis omnibus secreto convenit; inquisitus itaque presbyter, si noviter aliquid criminis admisisset, primo quidem quasi perhorrecens facinus abnegat, deinde mali sibi conscientis, ac principis auctoritate compulsus, tan-

« dem corruisse se nocte præterita in quamdam ejusdem principis cubiculariam confiteretur. »

6. — S. Isidorus Pelusiota ad Zozimum presbyterum simile quid in hæc verba scribit²: « Vir quidam disertus atque moribus integer et vita splendida (nam quod etiam ipse luculentia dignitate ornatus sit, non scribo) me convenit, illudque narravit, se ad venerandum quidem altare accessisse, ut divinam mysteria perciperet; at ubi se hominem ætate quidem senem, dignitate autem presbyterum, libidine vero vigentem, atque omnes, quorum impudicitia hominum sermone celebratur, superantem, illic adstare consperxit, pedem retulisse; quod scilicet indignum se esse duxisset sacrosancta mysteria per impuram ac scelestam manum suscipere. Ego vero his auditis quantum animo vulnus acceperim, dicere prætermittam; quibus autem verbis eum gravissime reprehenderim, exponam. Nullo inquam, detrimento, vir sapientissime, is qui suscipit, afficitur, etiamsi is qui tribuit, indignus esse videatur, neque contaminata mysteria conspurcantur, etiamsi sacerdos omnes mortales improbitate superet. Quod si mihi diffidis corvum cogita, impurum inquam, illud atque in pullis suos crudelē animal, cuius opera ille in cœlum excurrens ac cœli civis, Elias, alebatur. » Cardinalis Bellarminus de Missæ sacrificio tractans, postquam ad hoc punctum descendit, quod scilicet malus sacerdos valori sacrificii ne quicquam prejudicet, hanc illius assignat rationem, dicens³: « Nec pendet virtus hujus instrumenti a bonitate ministri, sed a sola Dei institutione. Aliomodo si opus quidem quod fit, non fit instrumentum efficiens et immediate producens effectum, sed tamen infallibiliter et independenter a bonitate ministri moveat Deum ad effectum producendum. Exemplum esse posset in rebus humanis. Si quis ignotus vel etiam inquisitio Principi, aliquid ab eo petere nomine alterius, cui Princeps nihil negare posset, ista enim hujus hominis supplicatio infallibiliter impetrat et tamen non habet vim ex opere operantis, id est, ex bona qualitate suppli- cantis, cum sit ipse ignotus vel inquisitus Principis. » Hanc eandem veritatem confirmat D. Chrysostomus, in homilia quadam in hæc verba scribens⁴: « Sacra ipsa oblatio, sive illam Petrus, sive illam Paulus, sive cuiusvis meriti sacerdos illam offerat, eadem est, quam dedit Christus ipse discipulis, quaque sacerdos modo quoque conficiunt. Nihil habet ista, quam illa minus, cur id? Quia non hanc sanctificant homines, sed Christus, qui illam ante sacraverat. » Principalis enim offerens Christus est; ipse est victima et sacrificium, ipse est sacer-

¹ S. PET. DAM., l. I Epist.

² S. ISIDOR. PEL., l. III. — ³ BELL., l. II de Missa. — ⁴ CHRYS., h. 2 in II Tim.

dos, qui semetipsum æterno Patri suo offert, ipse consecrat; minister vero solum est hujus sacrificii instrumentum. Et ideo, ut prædictus Cardinalis Bellarminus ait: « Sacrificium Missæ, ut a Christo offertur, vim habet ex opere operantis, sed infallibiliter, quia placet ex bonitate offerentis Christi, quæ semper est eadem et nec minui, nec crescere potest. Ut autem offertur ab homine, vim habet ex opere operato, quia placet Deo, etiamsi homo, qui offert, Deo non placeat. » Ludovicus Blosius de immensa Dei in Missa beneficentia disserens, inquit: « O quam stupendus et quam inexplibilis est summi Dei erga nos vermiculos amor, qui in Missæ sacrificio quotidie cum numerosa angelorum multitudine, se mire præsentem nobis exhibere (etiamsi sacerdos, qui sacrificat, malus sit) dignatur. »

7. — In vita S. Theresiae legitur¹, quod die quadam pro sacra communione recipienda ad altare accedens, duo in abominabilissima figura conspexerit dæmones, cornibus suis velut laqueo quadam fauces sacerdotes constringentes, ex quo illa sacerdotem hunc in peccata constitutum intellexit; et tamen in hostia, in turpis hujus sacerdotis manibus constituta, sanctissimam Christi humanitatem ineffabili majestate et gloria, haud secus, ac si insinu æterni Patris sui constituta fuisset, conspicuam est intuita, coram qua dæmones attoniti, et reverenter stantes fugere quidem et occultare se conabantur, sed Christi humanitas id ipsis non permittebat: sanctæ autem et seraphicæ matri, ut se pro sacerdote illo, al pœnitentiam revocando, per orationes suas interponeret, præcipiens Christus, eidem pariter dixit, ideo se hoc illi exhibuisse spectaculum, ut exinde vim verborum consecrationis edisceret, in quorum virtute ipse in hostiam descendere non dedignaretur, quantumcumque malus sit sacerdos, qui illa profert. Verumtamen est, quod Christus sacratissimum corpus suum sacerdoti indigno non sine aversione et nausea communicet, prout ex sequenti exemplo ab auctore fide digno allato colligitur; etenim sacerdote quadam, Missam celebrante, quidam servus Dei eamdem auscultans, vidit in patena, tempore sumptuosis, non speciem panis, sed venustissimum quemdam puerulum, dumque sacerdos illum ori suo immitteret, puerulus faciem suam ab eodem avertens, magnumque erga sacerdotem illum horrorem et nauseam ostendens, pedibus renitebatur, ne illum sumere posset; quod cum ille Dei servus non semel, sed saepius conspexisset, die quadam cùm eodem sacerdote colloquens, ab eodem sacerdote audivit, quod, quotiescumque in Missa communicaturus esset, corpus Domini non sine magna difficultate sumere posset: tunc servus Dei, ea quæ saepius

DISCURSUS XV.

DE MYSTERIIS, PROPTER QUÆ SACRIFICIUM HOC INCRUENTUM MISSÆ NOMINE SIC APPELLATUM.

IDEA SERMONIS. — 1. Cur hoc sacrificium vocetur Missa — 2. Unde hoc nomen missa sumpserit originem. — 3. Sacrificium Missæ repræsentat oblationem Christi in ara Crucis. — 4. Alia derivatio verbi Missa. — 5. Hoc verbum ab initio Ecclesie fuit in usu. — 6. Alia ratio hujus verbi. — 7. Missa etiam dicitur a mitendo. — 8. Alia ratio hujus verbi.

Oblatus est, quia ipse voluit. Isa., lxx, 7.

1. — Propheta Evangelicus, qui omnes Ecclesiæ novæ legis gratiæ successus in spiritu prævidit, per prefati thematis verba, ineffabile incurrunti sacrificii mysterium, præcipuum magisque usitatum nomen ab hoc verbo Missa mutuaturum esse, prædicere voluisse videtur; siquidem, ut paulo post dicemus; verbum Missa in lingua Hebræa idem significat, quod oblatio spontanea. Unde doctissimus Salmeron¹ sequens Deuteronomii adducit testimonium, in quo electo Dei populo in hæc verba præceptum fuit²: Celebrabit diem festum hebdomadrum Domino Deo tuo, Missah, id est, ut veritatem interpres, oblationem spontaneam manus tuæ, quam offeres juxta benedictionem Domini Dei tui; et quadrat, ut denominatio fiat a nobiliori actu Missæ, id est, ab oblatione, eo quod elevazione manuum fieret. » Concilium Tridentinum quoque sub hoc verbo oblationis describit, inquiens³: Hæc munda oblatio est.

2. — Cardinalis Baronius in annalibus Ecclesiasticis⁴ ad longum, hoc examinat dubium, videlicet, unde hoc nomen Missa suam sumpserit originem; inter cetera vero ait: « Cum multa sint hujus sa-

¹ SALM., t. IX, tr. 40. — ² DEUT., XVI, 10. — ³ Trid., sess. 22. — ⁴ Ann. 34, n. 59.

¹ Vit. S. Theres., c. 6.